

ЛИОКАОН

ZVONKO SAJFERT

MENADŽMENT
TEORIJA I PRAKSA

136

2008/2009

BIBLIOTEKA UDŽBENICI

UNIVERZITET U NOVOM SADU
TEHNIČKI FAKULTET „MIHAJLO PUPIN”
ZRENJANIN, 2009.

Naziv udžbenika: MENADŽMENT – TEORIJA I PRAKSA

Autor:

Dr Zvonko Sajfert, redovni profesor Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“ u Zrenjaninu, Univerziteta u Novom Sadu

Recenzenti:

Dr Milivoj Klarin, redovni profesor Mašinskog fakulteta, Univerziteta u Beogradu

Dr Dejan Đorđević, vanredni profesor Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“ u Zrenjaninu, Univerziteta u Novom Sadu

Za izdavača:

Glavni i odgovorni urednik:

Dr Momčilo Bjelica, redovni profesor i dekan Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“ u Zrenjaninu, Univerziteta u Novom Sadu.

Kompjuterski slog i prelom:

Zvonko Telpinger, dipl. Maš. Inž „Srbijagas“

Lektor:

Ružica Sajfert i Nada Vasić

Slike:

Zvonko Telpinger i Dragana Sajfert

Korice:

Dragana Sajfert

Odlukom Nastavno Naučnog Veća Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“ Zrenjanin, na sednici od 18.02.2009. godine rukopis je prihvaćen kao udžbenik, Tehničkog fakulteta „Mihajlo Pupin“ Zrenjanin

Štampa: **Fenix**, Inđija

Tiraž: 300 primeraka

ISBN 978-86-7672-113-9

CIP – Kategorizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad

005 (075.8)

САЈФЕРТ, ЗВОНКО

Menadžment: teorija i praksa / Zvonko Sajfert. –
Zrenjanin: Tehnički fakultet "Mihajlo Pupin", 2009
(Inđija: Fenix). – 344 str. : ilustr.; 24cm. –
(Biblioteka Udžbenici / Tehnički fakultet "Mihajlo Pupin"; 136)

Tiraž 300. – Napomene i bibliografske reference uz tekst. –
Bibliografija.

ISBN 987-86-7672-113-9

a) Менаджмент

COBISS. SR – ID 23997575

SADRŽAJ

PREDGOVOR

Kontinuitet razvoja menadžmenta 13

1. UVOD U TEORIJU MENADŽMENTA 17

1.1. Uvod 17

1.2. Upravljanje-nauka ili veština 18

1.3. Definisane menadžmenta 18

2. RAZVOJ TEORIJE MENADŽMENTA 20

2.1. Drevne civilizacije 20

2.1.1. Sumeri 21

2.1.2. Egipat 21

2.1.3. Vavilon 22

2.1.4. Jevreji 23

2.1.5. Kina 25

2.1.6. Grčka 26

2.1.7. Rani vonji doprinosi 27

2.1.8. Rim 28

2.1.9. Menadžment u srednjovekovnom periodu 29

2.1.10. Feudalna organizacija 30

2.1.11. Pisani radovi 31

2.1.12. Trgovci iz Venecije 31

2.1.13. Venecijavski Arsenal 32

2.2. Pisci iz šesnaestog veka 33

2.2.1. Sir Tomas Mor 33

2.2.2. Niccolo Machiavelli 34

2.2.3. Buđenje svesti o menadžmentu 35

2.2.4. Organizacija proizvodnje 35

2.2.5. Domaćinski sistem 36

2.2.6. Otkupni sistem 37

2.2.7. Fabrički sistem 37

2.2.8. Rana praksa o konceptu menadžmenta 38

2.2.9. Richard Arkwright 39

2.2.10. Sir James Steuart 40

2.2.11. Adam Smith 41

2.2.12. Prelazna faza 41

2.3. Rani naučni menadžment 42

2.3.1. Livnica Soho 42

2.3.2. New Lanark 44

2.3.3. Proizvodnja komponenti 45

2.3.4. Začetak američkog sistema 45

2.3.5. Pojava literature o menadžmentu 46

2.3.6. Klasični ekonomisti 46

2.3.7. Funkcije i principi menadžmenta 48

2.3.8. Sistem nadnica 49

2.3.9. Automatizacija 49

2.3.10. Doprinos ekonomista 50

2.3.11. Drugi autori 50

2.3.12. Carl von Clausewitz 50

2.3.13. Charles Dupin 51

2.3.14. Charles Babbage 52

2.3.15. W.S. Jevons 53

2.4. Uvod u naučni menadžment	54
2.4.1. Henry Poor	55
2.4.2. Daniel C. McCallum	55
2.4.3. Pokret naučnog menadžmenta	56
2.4.4. Henry R. Touni	57
2.4.5. Harry Metcalfe	57
2.4.6. Frederick Halsey	58
2.4.7. Razvoj u Engleskoj	59
2.4.8. Obrazovanje i menadžment	60
2.5. Naučni menadžment	60
2.5.1. Frederick W. Taylor	60
2.5.1.1. Razvoj Tejlorovog radioničkog sistema	61
2.5.1.2. Tejlorovi radovi	62
2.5.1.3. Tejlorov koncept menadžmenta	63
2.5.1.4. Tejlorovi principi menadžmenta	63
2.5.2. Buđenje interesovanja za naučni menadžment	64
2.5.3. Uticaj naučnog menadžmenta	65
2.5.4. Ciljevi naučnog menadžmenta	65
2.6. Konceptije s početka 20. veka	66
2.6.1. Henry L. Gantt	66
2.6.2. Frank i Lillian Gilbreth	68
2.6.3. Hugo Münsterberg	69
2.6.4. Harrington Emerson	70
2.6.4.1. Emersonovi principi	70
2.6.5. Harlow Stafford Person	71
2.6.6. Henri Fayol	72
2.6.6.1. Fajolova karijera	72
2.6.6.2. Koncepti menadžmenta	73
2.7. Manje poznati autori i kritičari	76
2.7.1. Alexander H. Church	77
2.7.2. John C. Duncan	78
2.7.3. Luis D. Brandeis	79
2.7.4. James Hartness	79
2.7.5. Robert F. Hoxie	80
2.7.6. Horace B. Drury	81
2.7.7. Ordway Tead	82
2.7.8. Morris L. Cooke	82
2.7.9. Carl C. Parsons	83
2.7.10. William H. Leffingwell	83
2.7.11. Walter Dill Scott	84
2.8. Filozofi menadžmenta	84
2.8.1. Oliver Sheldon	85
2.8.2. Elton Mayo	87
2.8.3. James D. Monney	88
2.8.4. Mary Parker Follett	89
2.8.5. Chester Barnard	90
2.8.6. Lindall Urwick	91
2.9. Novonastale škole: klasifikacija koncepata menadžmenta	92
2.10. Osnova za novi menadžment	93
2.10.1. Tradicionalna škola: naučni menadžment	94
2.10.2. Bihevioristička škola	96
2.10.3. Škola menadžment procesa - procesna škola	99
2.10.4. Kvantitativna škola: operaciona istraživanja kao prva nauka o menadžmentu	101
2.10.5. Teorija kulturnog sklada	102
2.10.6. Teorija korišćenja digitalnog nervnog sistema	103
2.10.6.1. Promena tehnologija i očekivanja	103

2.10.6.2. Upravljanje snagom činjenica	105
2.10.6.3. Korišćenje informacija	107
2.10.6.4. Kancelarija bez papira	107
3. PODPROCESI MENADŽMENTA	109
3.1. Planiranje	109
3.1.1. Priroda planiranja	110
3.1.1.1. Doprinos planiranja svrsi i ciljevima	110
3.1.1.2. Primat planiranja	110
3.1.1.3. Sveprisutnost planiranja	111
3.1.1.4. Efikasnost planova	111
3.1.2. Proces planiranja	112
3.1.2.1. Planiranje kao osnovni proces menadžmenta	112
3.1.3. Tehnike planiranja	113
3.1.4. Menadžer i planiranje	114
3.1.5. Planiranje kao naučna disciplina	115
3.1.6. Model menadžerskog planiranja	117
3.1.7. Pristup planiranju	119
3.1.7.1. Sistemski pristup planiranju	119
3.1.7.2. Kontingentno (viševarijantno) planiranje	120
3.1.7.3. Marketinška orijentacija planiranja	121
3.1.8. Dimenzije planiranja	122
3.1.9. Vrste planova	124
3.1.9.1. Svrhe ili misije	124
3.1.9.2. Ciljevi	125
3.1.9.3. Strategija	125
3.1.9.4. Politika	125
3.1.9.5. Procedure	127
3.1.9.6. Pravila	128
3.1.9.7. Programi	129
3.1.9.8. Proračuni	129
3.1.10. Koraci u planiranju	130
3.1.10.1. Biti svestan šansi	131
3.1.10.2. Postavljanje ciljeva	131
3.1.10.3. Razvoj pretpostavki planiranja	132
3.1.10.4. Određivanje alternativnih pravaca akcije	132
3.1.10.5. Vrednovanje alternativnih pravaca akcije	133
3.1.10.6. Izbor pravca akcije	133
3.1.10.7. Formulisanje izvedenih planova	133
3.1.10.8. Kvantifikacija planova stvaranjem proračuna	133
3.1.10.9. Primena koraka planiranja u pripremanju za fakultet	134
3.1.10.10. Racionalni pristup ostvarenju ciljeva	134
3.1.10.11. Razdoblje planiranja	135
3.1.10.12. Načelo vezanosti odlukama	136
3.1.10.13. Koordiniranje kratkoročnih i dugoročnih planova	136
3.1.11. Priroda ciljeva	137
3.1.11.1. Hijerarhija ciljeva	137
3.1.11.2. Proces postavljanja ciljeva i organizaciona hijerarhija	138
3.1.11.3. Mreža ciljeva	140
3.1.11.4. Višestrukost ciljeva	141
3.1.12. Razvoj pojmova u menadžmentu pomoći ciljeva	142
3.1.12.1. Prve ideje o nastajanju MBO	142
3.1.12.2. Ocena rada uspešnosti	142
3.1.12.3. Naglašavanje kratkoročnih ciljeva i motivacije	143
3.1.12.4. Uključivanje dugoročnog planiranja u proces MBO-a	143

3.1.12.5. Pristup sistemu MBO-u	143	3.2.21.2. Uticaj vođe na organizacionu kulturu	175
3.1.12.6. Proces menadžmenta pomoću ciljeva	144	3.3. Upravljanje ljudskim resursima	176
3.1.12.7. Poslovni ciljevi	146	3.3.1. Ljudski resursi	176
3.1.12.8. Postavljanje preliminarnih ciljeva na vrhu	147	3.3.2. Definicija kadrovskog popunjavanja	176
3.1.12.9. Razjašnjenje organizacionih uloga	147	3.3.3. Definisane menadžerskog posla	177
3.1.12.10. Postavljanje ciljeva podređenih	148	3.3.4. Pregled popunjavanja ljudskih resursa	177
3.1.12.11. Kako postaviti ciljeve	148	3.3.4.1. Činioci koji utiču na broj i vrste menadžera koji se traže	177
3.1.12.12. Kvantitativni i kvalitativni ciljevi	148	3.3.4.2. Određivanje raspoloživih menadžerskih resursa: pregled rasp. Menadžera	178
3.1.12.13. Smernice za postavljanje ciljeva	149	3.3.5. Veštine i lične crte menadžera	180
3.2. Organizovanje	150	3.3.5.1. Analitičke sposobnosti i sposobnosti za rešavanje zadataka	180
3.2.1. Uopšte o organizovanju	150	3.3.5.2. Lične crte koje se traže od menadžera	181
3.2.2. Organizacioni nivoi i raspon upravljanja	151	3.3.6. Usklađivanje kvalifikacija sa zahtevima radnih mesta	182
3.2.3. Izbor raspona	152	3.3.6.1. Prikupljanje menadžera	182
3.2.4. Obučenosť podređenih	153	3.3.6.2. Razmena informacija doprinosi uspešnom izboru	183
3.2.5. Jasnoća delegiranja ovlašćenja	153	3.3.6.3. Izbor, raspoređivanje i napredovanje	184
3.2.6. Jasnoća planova	153	3.3.6.4. Peterovo načelo	184
3.2.7. Korišćenje objektivnih standarda	154	3.3.7. Problemi ocenjivanja menadžmenta	184
3.2.8. Brzina promena	154	3.3.7.1. Izbor kriterijuma ocenjivanja	185
3.2.9. Tehnike komuniciranja	154	3.3.7.1.1. Rezultati u ostvarivanju ciljeva	185
3.2.10. Količina porebnog ličnog kontakta	155	3.3.7.1.2. Rezultati samih menadžera	186
3.2.11. Struktura i proces organizovanja	155	3.3.7.1.3. Tradicionalni opisni programi	186
3.2.11.1. Logika organizovanja	156	3.3.7.1.4. Slabosti opisnoga ocenjivanja	186
3.2.11.2. Neke pogrešne odluke	156	3.3.7.1.5. Pokušaj poboljšavanja opisnog ocenjivanja	187
3.2.12. Ovlašćenja i moć	157	3.3.7.1.6. Ocenjivanje menadžera pomoću verifikovanih ciljeva	188
3.2.13. Linijsko i štabno organizovanje	158	3.3.7.1.6.1. Proces ocenjivanja	188
3.2.13.1. Priroda linijskih i štabnih odnosa	158	3.3.7.1.6.2. Tri vrste ocenjivanja	189
3.2.13.2. Linijsko i štabno kao odnosi ili kao organizaciona podcela?	159	3.3.8. Razvoj i obuka menadžera	190
3.2.14. Funkcionisanje ovlašćenja	159	3.3.8.1. Proces menadžerskog razvoja i obuka	191
3.2.14.1. Delegiranje funkcionalnog ovlašćenja	159	3.3.8.1.1. Sadašnji posao	191
3.2.15. Decentralizacija ovlašćenja	160	3.3.8.1.2. Sledeći posao	193
3.2.15.1. Priroda decentralizacije	161	3.3.8.1.3. Buduće potrebe	193
3.2.15.2. Različite vrste centralizacije	161	3.4. Vođenje	194
3.2.16. Delegiranje ovlašćenja	162	3.4.1. Pojam vođenja	194
3.2.16.1. Kako se delegiraju ovlašćenja	162	3.4.2. Definisane vođenja	194
3.2.16.2. Podeljenost ovlašćenja	162	3.4.3. Osnove vođstva	195
3.2.16.3. Vraćanje delegiranog ovlašćenja	163	3.4.4. Pristupi vođstvu na osnovu ličnih karakteristika	196
3.2.17. Veština delegiranja	163	3.4.5. Ponašanje i stilovi vođstva	197
3.2.17.1. Lični stavovi prema delegiranju	163	3.4.5.1. Stilovi zasnovani na upotrebi autoriteta	197
3.2.18. Smernice za prevazilaženje slabog delegiranja	165	3.4.5.2. Sistemi upravljanja po Likertu	198
3.2.19. Činioci koji određuju stepen decentralizacije ovlašćenja	165	3.4.5.3. Upravljačka mreža	201
3.2.19.1. Troškovi odluke	165	3.4.5.4. Kontinuum vođstva	202
3.2.19.2. Želja za ujednačenom primenom poslovne politike	166	3.4.5.5. Situacioni ili kontingencijski pristup vođstvu	204
3.2.19.3. Veličina i vrsta organizacije	167	3.4.5.5.1. Fiedlerov situacioni pristup vođstvu	205
3.2.19.4. Istorija i kultura preduzeća	167	3.4.5.5.2. Teorija puta do cilja	208
3.2.19.5. Filozofija vrhovnih rukovodilaca	168	3.4.5.6. Ljudski činioci u upravljanju	210
3.2.19.6. Želja za nezavisnošću	168	3.4.5.6.1. Mnogostrukost uloga	210
3.2.19.7. Potreban broj menadžera	169	3.4.5.6.2. Nema prosečne osobe	211
3.2.19.8. Tehničke kontrole	169	3.4.5.6.3. Važnost ličnog dostojanstva	211
3.2.19.9. Decentralizovano poslovanje	169	3.4.5.6.4. Razmatranje kompletnosti ličnosti	211
3.2.19.10. Dinamika preduzeća: brzina primene	170	3.4.5.7. Motivacija i motivatori	212
3.2.19.11. Uticaji okruženja	171	3.4.5.7.1. Pojam motivacije	212
3.2.20. Potreba da svi razumeju organizovanje	171	3.4.5.7.2. Lanac potreba-želja-zadovoljstvo	212
3.2.20.1. Obučavanje o prirodni organizovanja	171	3.4.5.7.3. Složenost motivacije	213
3.2.20.2. Vođenje računa o važnosti neformalne organizacije	172	3.4.5.7.4. Motivacija: šargarepa i štap	214
3.2.21. Napredovanje i organizaciona kultura	173	3.4.5.7.5. Rani model ponašanja ljudi u organizaciji: McGregorova teorija X i teorija Y	215
3.2.21.1. Definisane organizacione kulture	174		

3.4.5.7.5.1. Pretpostavke Teorije X	215
3.4.5.7.5.2. Pretpostavke teorije Y	215
3.4.5.7.5.3. Pojašnjenje teorija	216
3.4.5.7.6. Teorija hijerarhije potreba	217
3.4.5.7.6.1. Hijerarhija potreba	217
3.4.5.7.6.2. Ispitivanje hijerarhije potreba	217
3.4.5.7.7. Motivaciono "higijenski" pristup motivaciji	218
3.4.5.7.8. Motivaciona teorija očekivanja	219
3.4.5.7.8.1. Vroomova teorija i praksa	220
3.4.5.7.8.2. Porterov i Lawlerov model	220
3.4.5.7.8.3. Praktične implikacije	221
3.4.5.7.9. Teorija pravednosti	222
3.4.5.7.10. Teorija pojačavanja	223
3.4.5.7.11. Mc Clelland-ova motivaciona teorija potreba	224
3.4.5.7.11.1. Potreba za moći	224
3.4.5.7.11.2. Potreba za povezivanjem	224
3.4.5.7.11.3. Potreba za postignućem	224
3.4.5.7.12. Posebne motivacione tehnike	225
3.4.5.7.12.1. Novac	225
3.4.5.7.12.2. Participacija	226
3.4.5.7.12.3. Kvalitet radne sredine (QWL)	227
3.4.5.7.13. Obogaćivanje posla	227
3.4.5.7.13.1. Prednosti obogaćivanja posla	228
3.4.5.7.13.2. Ograničenja obogaćivanja posla	228
3.4.5.7.13.3. Problemi obogaćivanja posla	229
3.4.5.7.13.4. Kako obogaćivanje posla učiniti uspješnijim	230
3.4.5.8. Sistemske i situacione pristupe upravljanju	230
3.4.5.8.1. Zavisnost motivacije od organizacione klime	231
3.4.5.8.2. Motivacija, vođstvo i upravljanje	231
3.4.5.9. Komunikacije	231
3.4.5.9.1. Funkcija komunikacije u organizaciji	231
3.4.5.9.1.1. Važnost komunikacije	232
3.4.5.9.1.2. Svrha komunikacije	232
3.4.5.9.2. Proces komunikacije	233
3.4.5.9.3. Komunikacija u organizaciji	233
3.4.5.9.4. Potreba za znanjem menadžera	234
3.4.5.9.5. Komunikacioni tok u organizaciji	234
3.4.5.9.6. Pisana, usmena i neverbalna komunikacija	236
3.4.5.9.7. Prema uspešnoj komunikaciji	238
3.4.5.9.8. Komunikaciona revizija	238
3.4.5.9.9. Smernice za poboljšanje komunikacije	239
3.4.5.9.9.1. Slušanje: ključ razumevanja	240
3.4.5.9.9.2. Neke napomene za poboljšanje pisane komunikacije	241
3.4.5.9.9.3. Neke napomene za poboljšanje usmene komunikacije	241
3.4.5.9.10. Elektronski mediji u komunikaciji	242
3.4.5.9.10.1. Telekomunikacije	242
3.4.5.9.10.2. Održavanje telekonferencija	243
3.4.5.9.11. Primena računara u obradi podataka	244
3.5. Kontrolisanje	245
3.5.1. Osnovni postupak kontrole	245
3.5.1.1. Postavljanje parametara	246
3.5.1.2. Merenje efikasnosti	246
3.5.2. Kontrola kao mehanizam povratne veze	247
3.5.3. Informacije u realnom vremenu i kontrola	248
3.5.4. Kontrola	249
3.5.5. Značaj kontrole	250

3.5.6. Vrste kontrole	251
3.5.7. Proces kontrole	253
3.5.8. Karakteristike pouzdane kontrole	254
3.5.9. Informacioni sistem i kontrola	256
3.5.10. Efikasna kontrola	257
3.5.10.1. Prilagođavanje kontrole planovima i mestima sprovođenja	257
3.5.10.2. Prilagođavanje kontrole pojedinim menadžerima	258
3.5.10.3. Kako osigurati da kontrola ukazuje na odstupanja u kritičnim tačkama	259
3.5.10.4. Težnja prema objektivnosti kontrole	259
3.5.10.5. Osiguranje fleksibilnosti kontrole	259
3.5.10.6. Prilagođavanje sistema kontrole organizacionoj kulturi	260
3.5.10.7. Postizanje ekonomične kontrole	260
3.5.10.8. Uspostavljanje kontrole koja podstiče korektivnu akciju	260
3.5.11. Demingovih četrnaest načela menadžmenta kontrole	260
3.5.12. Tehnike kontrole i informacione tehnologije	264
3.5.12.1. Ekspanzija osnovnih podataka	265
3.5.12.2. „Poplava” informacija	265
3.5.12.3. Obaveštajne usluge	266
3.5.13. Primena računara u obradi podataka	266
3.5.14. Uticaj računara na menadžere različitih organizacionih nivoa	266
3.5.14.1. Primena i uticaj mikroračunara	267
3.5.15. Merenje produktivnosti	268
3.5.15.1. Problemi produktivnosti	268
3.5.15.2. Merenje produktivnosti neproizvodnih radnika	268
3.5.16. Kontrola poslovanja	269
3.5.16.1. Kontrola ukupnog poslovanja	269
3.6. Odlučivanje	271
3.6.1. Razvoj nauke o odlučivanju	271
3.6.2. Pojam odlučivanja	272
3.6.3. Proces odlučivanja	273
3.6.4. Menadžerska lična sposobnost kao donosioca odluke	275
3.6.5. Menadžment i odlučivanje	276
3.6.6. Priroda procesa odlučivanja	281
4. VRHUNSKI MENADŽMENT	283
4.1. Istorija programa višeg menadžmenta	284
4.2. Program višeg menadžmenta	286
4.3. Ovladavanje veštinom i naukom odlučivanja i motivisanja ljudi	288
4.4. Kako izbeći zamku pomodnog menadžmenta	289
4.5. Dobri lideri preraduju pravila svojih lidera	290
4.6. Pet koraka Moshe Levyja u izgradnji moćnih timova	292
5. VELIKANI SVETSKOG BIZNISA	294
5.1. Aristotel Onazis	294
5.2. Tomas Alva Edison	295
5.3. Henri Ford	296
5.3.1. Suština Fordovog uspeha	298
5.3.2. Organizacija Fordove bolnice	300
5.3.3. Organizacija Fordove škole	301
5.3.4. Organizacija Fordove železnice	302
5.3.5. Greške u radu Forda	303
5.4. Tomas Dž. Votson	305
5.5. Bil Gejts	310
5.6. Akio Morita i Sony	217
5.7. Sloun Alfred	322
5.8. Džek Vels	324

5.9. Lee Iacoca	326
5.10. Čarls Švob	328
5.11. Konosuke Macušita	329
5.12. Laza Pačua	333
5.12.1. Životni put Laze Paču	333
LITERATURA	339
O AUTORU	343

PREDGOVOR

Tokom 2004. i 2007 boravio sam u SAD-u i imao priliku da se sretnem sa poznatim profesorima Univerziteta, Jesom Kreinerom sa California State Univerzity Fulerton iz Los Anđelesa (sada izabranim gostujućim profesorom na našem fakultetu) i Varenom Benisom sa Marshall School of Business u okviru Univerzity of Southern California. U razgovoru Varen Benis mi je rekao da: „Uspešni lideri slede gotovo jedinstven princip menadžmenta koji za dirigente orkestra, vojne generale, fudbalske trenere i školske nadzornike važi jednako kao i za korporativne vođe“. Taj razgovor mi je dao ideju za korice ove knjige, da to bude jedan orkestar, u kojem svaki od instrumenata ima svoju ulogu i tačno se zna kada nastupa sa svojim izvođenjem. On je dalje raumišljao: „Kada dođu na čelo organizacije, uspešni lideri razmotre situaciju oko sebe, ustanove koji bi potezi bili najvažniji za budućnost organizacije, postave novi smer i predstave novu viziju celoj organizaciji“.

Pronaći primere razmišljanja o menadžmentu kroz istoriju nije lak posao jer čovek iako je bio menadžer, nije do skoro ni pisao o menadžmentu niti ga je kao takvog prepoznavao. Taj selektivni proces tumačenja čini ovu celinu onim što jeste, te je knjiga Menadžment teorija i praksa pod uticajem onoga što je zapisano.

Pisati knjigu o menadžmentu nije ni malo jednostavno. Dosta toga je rečeno, mnogo knjiga je već napisano ili prevedeno i uvek je prisutna opasnost da se u nečemu ponovite. Pošto je reč o knjizi menadžment teorija i praksa, zadatak autora je da to uradi bezbolno, lagano kao kada vas uvodi u neku novu, pomalo mračnu prostoriju ili bolje reći - tunel, sa jednim zadatkom - pronaći svetlost na kraju tunela. Nakon završetka čitanja poslednje stranice nadamo se da ćete imati priliku da makar malo više saznate o onome što se naziva menadžment. Treba da imate na umu i po mogućnosti da zapamtite, da onako kako vodite Vaše kuće i domaćinstva, tako pokušajte da vodite i organizacije u kojima radite i videćete da uspeh neće izostati.

Menadžment je nauka i veština ali i mudrost. Menadžment se uči kao i svaka druga nauka. Učiti se može na različite načine. Proučavanje tuđih iskustava je jedan od najefikasnijih načina učenja.

To znači da postoji mnogo onih koji će pokušati, da se izdvoje kao lideri. Motivisanje što većeg broja ljudi da se bave menadžerskom profesijom, je prvi uslov za stvaranje uspešnih u biznisu. Pri tome se mora imati u vidu činjenica, da je biznis kupovina, prodaja, proizvodnja, slikarstvo, ratarstvo, religija itd. U svakoj od navedenih oblasti nalaze se visoki profesionalci, ljudi vični da obave poslove na pravi način i ostvare postavljene ciljeve.

Primeri i iskustva pojedinaca, timova, organizacija i drugi. su najbolji načini da se vide osnovne poluge u postizanju uspeha. Iako se radi o različitim oblastima videće se da su putevi do uspeha skoro univerzalni, ali i specifični.

Univerzalni, jer svaki uspeh zahteva veliku upornost, pravilan odnos među ljudima, timski rad i visok nivo profesionalizma. Moramo znati da svaki uspeh ima u sebi nešto karakteristično, što mu daje posebnu specifičnost.

Knjiga je zamišljena kao okvir za razumevanje razvoja naučne misli o menadžmentu sa ciljem da objedini široko polje menadžmenta, kako za menadžere, tako i za one koji menadžment samo izučavaju.

Prava i razumljiva geneza menadžmenta bila bi istorija čoveka. Pošto nije moguće u jednoj knjizi sve uključiti, radi toga sam pokušao da izaberem i sakupim na jednom mestu najprikladnije primere menadžment razmišljanja i da ih objedinim u logičnu celinu koja će sačiniti kostur za kasnije nadograđivanje.

Jedna od najvećih grešaka koje menadžer može učiniti je da se priklanja pomodnom trenutku u upravljanju umesto da izgradi lični menadžerski stil. No, da bi to mogao, menadžer mora da ima dobro teoretsko znanje i sposobnost njegove praktične primene. Proučavanje iskustva velikih menadžera (u čemu se ogleda doprinos ovog novog izdanja), vrlo je korisno, ali njihovo puklo imitiranje ne mora da bude i efikasno. Naime, rešenje svakog ekonomskog problema zasniva se na određenim pretpostavkama koje definišu poslovne okolnosti. A kad pretpostavke nisu iste, onda primena istog rešenja može da bude pogrešna.

Međutim i kad prouče ono što se nalazi u ovoj knjizi, menadžeri moraju shvatiti da su već razvijeni novi modeli upravljanja i da potreba za njihovim stalnim obrazovanjem nikad ne prestaje ako žele uspešno da vode svoje preduzeće po uzburkanom moru globalizovane konkurencije. U globalizovanoj svetskoj privredi pobeđuju oni koji najviše znaju i koji najviše uče.

Beograd, 2009.

Autor